

www.sadnowoczesny.pl

sad

NOWOCZESNY

2
2020

Cena 12 zł
(w tym VAT 8%)
Indeks 37-6000 Rok XLVIII

JAK DOBRZE ZACZAĆ SEZON?

Pięć zasad
precyzyjnego zabiegu

Nawożenie
na start

Czeskie i niemieckie
jabłonie

Uprawa winorośli

Odmiany na wino gronowe (cz. II)

Wszystkie wina wysokiej jakości, które liczą się na światowym rynku, są wyrabiane z winogron winorośli właściwej (*V. vinifera*). Jej krzewy są bardziej podatne na uszkodzenia mrozowe i porażenie przez patogeny pochodzenia grzybowego niż mieszańce międzygatunkowe i międzywewnątrzgatunkowe, które opisano w SN 1/2020. Jednak komercyjna uprawa winorośli właściwej traktowana jest przez najlepszych winiarzy prestiżowo, jako świadectwo ich kwalifikacji i przynależności do winiarskiej elity. Przy dobrym roczniku łatwiej tu o produkcję win wysokiej jakości, przede wszystkim białych.

Dr hab. Jerzy Lisek, prof. IO

Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach

Przedstawione zagrożenia sprawiają, że krzewy winorośli właściwej mogą plonować poniżej potencjalnych możliwości. Średnie roczne plony winogron na poziomie 5–6 t/ha są w naszych warunkach uznawane za dobre. Jednakże w sprzyjające lata w dobrze prowadzonej winnicy krzewy niektórych odmian winorośli właściwej, takich jak Domfelder, Portugalskie Niebieskie, Cabernet Dorsa, plonują nie gorzej niż najbardziej plennych mieszańców.

Wysokie wymagania

Niska temperatura występująca zimą jest poważnym zagrożeniem zarówno dla regularnego plonowania, jak i dla życia krzewów. Do najbardziej tolerancyjnych na uszkodzenia mrozowe należą odmiany Riesling, Ortega i Nektar, których większość pąków zimujących przemarza w temperaturze od -22°C do -25°C . Pąki zimujące wrażliwych odmian winiarskich, takich jak Müller-Thurgau, Portugalskie Niebieskie, Sauvignon Blanc, Acolon, Silvaner, przemarzają w temperaturze od -16°C do -18°C , dlatego zaleca się okrywanie ich krzewów na zimę.

Krzewy *V. vinifera* wymagają regularnej ochrony chemicznej. Doświadczeni winiarze z ambicjami mogą sądzić winorośl właściwą w dobrych lokalizacjach, z relatywnie łagodnymi zimami. Takie stanowiska występują w południowo-zachodniej części kraju – na Ziemi Lubuskiej, Dolnym Śląsku, na południe od Szczecina, w najcieplejszych rejonach Małopolski (Sandomierz, Tarnów), ze szczególnym uwzględnieniem dolin dużych rzek, takich jak Odra, Wisła, San i Pilica. Szerzemu wdrożeniu odmian należących do *V. vinifera* sprzyja postęp biologiczny czyli hodowla nowych odmian oraz

Fot. z lewej: Cabernet Dorsa

Chardonnay

selekcja wartościowych klonów starych, tradycyjnych odmian.

Niskie formowanie, które umożliwia okrywanie krzewów na zimę, chroni rośliny przed mrozem i zwiększa szanse na ich regularne plonowanie, ale podnosi koszty uprawy i zwiększa problemy w ochronie roślin, szczególnie w wilgotne lata. Ze względu na pracochłonność okrywania, uprawą odmian wrażliwych na mróz bardziej zainteresowani mogą być właściciele małych winnic. Ograniczony areal uprawy pozwala na pracochłonne okrycie roślin, a potencjalnie wyższa cena za wino z uznanych odmian pozwala na uzyskanie dobrych dochodów z małej działki. Przykładem prosperity drobnych winnic, dzięki renomie marki, jest Burgundia.

Do uprawy w Polsce

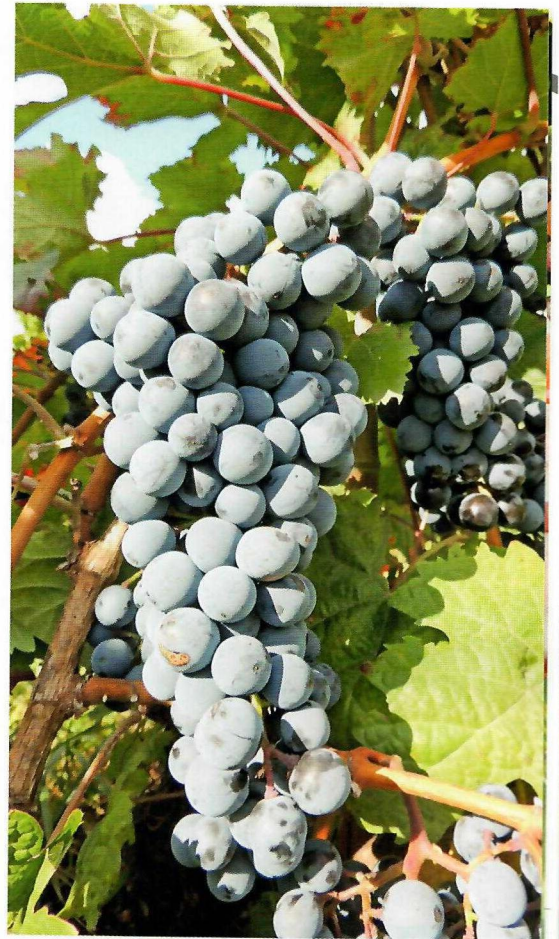
Winogrona i wina to świat różnorodnych smaków, aromatów i kolorów. Przedstawione w tabeli odmiany dają wina o bardzo zróżnicowanym typie i są specyficzne pod względem charakterystyki agrobiologicznej (wymagania środowiskowe i agrotechniczne, tolerancja na zagrożenia, biologia wzrostu i plonowania). Tabela zawiera dane z wieloletniej

oceny odmian w kolekcji winorośli Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach. Należy pamiętać, że wrażliwość na mróz i choroby jest modyfikowana przez wiele czynników, takich jak wiek i plonowanie roślin, warunki środowiskowe i zabiegi agrotechniczne.

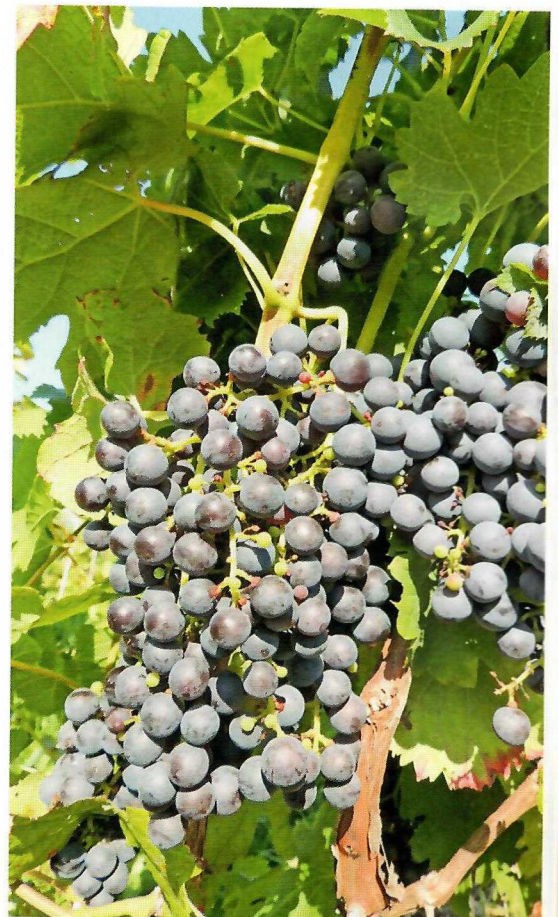
Spośród odmian winorośli właściwej, które scharakteryzowano w tabeli, do wyrobu białego wina, na szczególną uwagę w polskich warunkach zasługują następujące z nich: Riesling, Pinot Gris, Chardonnay, a z mało rozpowszechnionych Milia i Nektar.

Odmianą o bardzo późnej porze dojrzewania owoców i wymagającą najcieplejszych stanowisk jest Riesling (Weisser Riesling, Riesling Reński). Należy on do najczęściej uprawianych odmian winiarskich na świecie i w Polsce. Powierzchnia jego uprawy w samych Niemczech zajmuje 22,5 tys. ha. Wino z tej odmiany cechuje nie tylko wysoka jakość, lecz także przydatność do starzenia, co jest rzadką cechą u win białych. Młode wino charakteryzuje najczęściej aromat cytrusów, starsze wina – aromaty mineralne z przewagą nafty.

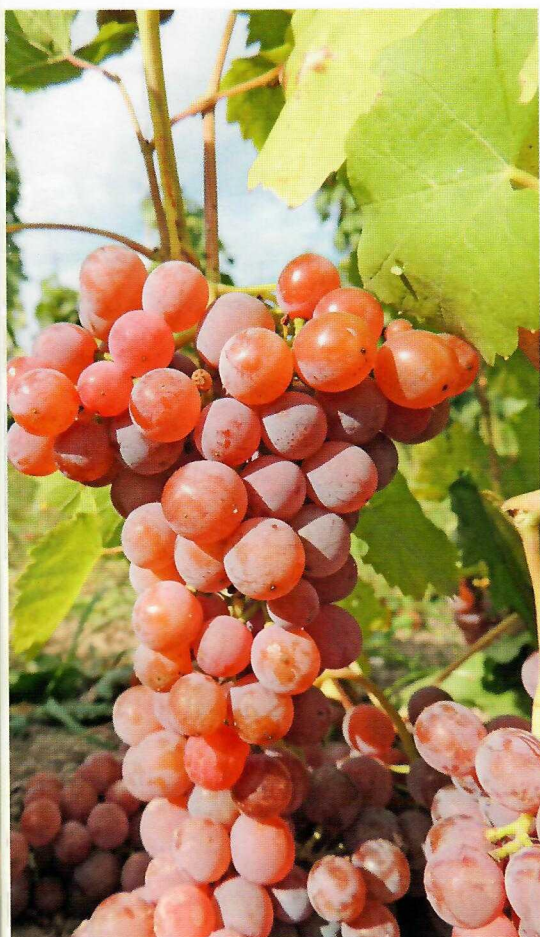
Pinot Gris (Ruländer, Burgundzkie Szare) daje wysokiej jakości wino

Dornfelder

Merlot

Milia

Pinot Gris

Pinot Noir

z lekkim owocowym aromatem i plonuje w Polsce najbardziej niezawodnie spośród grupy odmian Pinot pochodzących z Burgundii (Francja). Dobre rezultaty przynosi również uprawa innej burgundzkiej odmiany, jaką jest Auxerrois, której krzewy w naszych warunkach plonują stosunkowo wierznie. Wino z winogron odmiany Auxerrois jest mniej owocowe w charakterze i nie ma tak subtelного, kwiatowego bukietu jak z winogron odmiany Pinot Blanc, którą cechują późna pora dojrzewania owoców oraz duża wrażliwość krzewów na mączniaka prawdziwego.

Winogrona odmiany Chardonnay mogą być porażane przez mączniaka rzekomego i prawdziwego szybciej i mocniej niż liście, ale wina z nich wyrabiane są bardzo cenione za finezyjne, zróżnicowane, często kwiatowe aromaty.

Winogrona i wino z odmian Siegerrebe (Sieger) i Nektar, cechuje intensywny aromat muszkatu, który z kolei będzie ledwie wyczuwalny w owocach odmian Ortega i Müller-Thurgau.

Aromat wina wyrabianego z winogron odmiany Sylvaner jest wyjątkowo zróżnicowany w zależności od typu gleby i procesu fermentacji, a krzewy

tej odmiany są wrażliwe na suszę oraz chlorozę.

Z winogron węgierskiej odmiany Cserszegi Füzseres, słowackiej Milia oraz czeskiej Pálava wyrabia się wino w typie zbliżonym do tego, jakie uzyskiwane jest z owoców cenionej za jakość odmiany Traminer Rot (Roter Traminer, Gewürztraminer). Posiada ono wiele nut zapachowych: muszkatu, ziół i róż. Odmiany Milia i Cserszegi Füzseres są w naszych warunkach alternatywą dla trudnej w uprawie odmiany, jaką jest Traminer, ze względu na wcześniejszą porę dojrzewania ich owoców, lepszą plenność i słabszy wzrost pasierbów (a więc cięcie letnie jest mniej pracochłonne). Do najbardziej niezawodnych odmian należy mało rozpowszechniony w Polsce Veltliner Frührot dający świeże wina o owocowym charakterze.

W podobnej porze jak Riesling dojrzewa francuska odmiana Sauvignon Blanc dająca wino z kompleksowym owocowym aromatem, w ciepłe lata – z nutą muszkatu i wanilii.

Spośród odmian o granatowoczarnej skórcie do wyrobu białych win (fermentacja delikatnie tłoczonego moszczu) i różowych (krótkotrwała maceracja z miazgą) z powodzeniem

Riesling

Sieger

Fot. J. Lisiek (x10)

Traminer Rot

wykorzystywane są owoce Pinot Noir, Pinot Meunier oraz Zweigeltrebe. Do wyrobu win czerwonych poleca się przede wszystkim odmiany: Pinot Noir, Cabernet Dorsa i Dornfelder.

Odmiana Pinot Noir (Blauer Spätburgunder, Burgundzkie Czarne) jest jedną z najbardziej znanych i rozpowszechnionych na świecie odmian winiarskich. Wino z winogron Pinot Noir cechuje intensywna, ale relatywnie jasna czerwona barwa i złożony owocowy aromat (na najlepszych stanowiskach z aromatem migdałów). W ostatnich latach do uprawy m.in. w Niemczech i Francji wprowadzono wartościowe klony Pinot Noir o dużej plenności i mniej zwartych gronach, co zmniejsza ich gnienie powodowane przez grzyba *Botrytis cinerea* (szara pleśń). Pinot Noir jest trudne do uprawy w naszych warunkach, m. in. z powodu dużej wrażliwości na choroby grzybowe i przymrozki wiosenne. Winifikacja surowca pozyskiwanego z krzewów tej odmiany wymaga od winiarza dużych kwalifikacji.

Najnowsze odmiany

Nadzieje na udaną produkcję czerwonego wina w Polsce dają efekty

prac hodowlanych prowadzonych w pobliskich krajach winiarskich. Do najlepszych odmian niemieckich, będących efektem współczesnej hodowli, należą m.in. Acolon, Cabernet Dorsa i Dornfelder.

Odmianą o relatywnie wczesnej porze dojrzewania owoców jest Acolon, która regularnie gromadzi w owocach wysoką zawartość cukru. Daje ekstraktywne, dobrze wybarwione wina z owocowym aromatem. Przy dobrym zimowaniu krzewów (wskazane okrywanie) i właściwej ochronie plonuje obficie. Dostarcza cennego surowca do kupaży z innymi odmianami.

Obiecującą odmianą jest Cabernet Dorsa, z której winogron uzyskuje się harmonijne wino z delikatnymi taninami i lekko owocowym aromatem (najczęściej czereśni), przydatne do przechowywania w beczkach dębowych.

Do wartościowych odmian na wino czerwone należy Dornfelder o dużych gronach, zbieranych późno, najczęściej kilka dni po Pinot Noir. Daje on wino o ciemnej, intensywniej barwie, z owocowym aromatem czereśni, jeżyn, migdałów i zrównoważonymi taninami. Obecnie jest to jedna z częściej sadzonych odmian winiarskich

w Niemczech, ceniona za jakość wina i dużą efektywność uprawy. Pędy odmiany Dornfelder są grube i sztywne, a wzrost pasierbów słaby, dzięki czemu krzewy mają uporządkowaną strukturę.

Do ciekawych odmian należą słowacki Dunaj dający ciemne, ekstraktywne wina z aromatem czereśni, wiśni i czekolady oraz węgierski Turan łączący nuty owocowe ze słabo wyczuwanym muszkatem, rzadko spotykanym w granatowoczarnych owocach przerobowych. Sok odmian Turan oraz niemieckiej Dakapo jest intensywnie zabarwiony na czerwono i może być użyty do poprawy barwy wina. Z odmian francuskich, rozpowszechnionych w rejonie Bordeaux, w naszych warunkach można polecić odmianę Merlot, która dojrzewa wcześniej od Cabernet Sauvignon i daje wina o łagodnym, owocowym charakterze.

Cechy użytkowe wybranych winiarskich odmian winorośli właściwej

Odmiana i kolor skórki jagód	Termin dojrzałości zbiorczej	Plenność	Podatność na choroby grzybowe			Mrozoodporność pąków zimujących
			mączniak rzekomy	mączniak prawdziwy	szara pleśń	
Acolon (N)	poł. IX	duża	duża	średnia	średnia	mała
Auxerrois (B)	pocz. X	średnia	średnia	średnia	mała/śr.	średnia
Cabernet Dorsa (N)	pocz. X	śr./duża	średnia	śr./duża	mała	mała/średnia
Cabernet Sauvignon (N)	pocz. X	średnia	duża	średnia	mała	mała/średnia
Chardonnay (B)	pocz. X	mała/śr.	średnia	średnia	średnia	średnia
Cserszegi Füszeres (B-R)	II poł. IX	średnia	średnia	średnia	mała	średnia
Dakapo (N)	pocz. X	średnia	śr./duża	mała/śr.	średnia	mała/średnia
Domina (N)	pocz. X	śr./duża	duża	duża	średnia	średnia
Dornfelder (N)	pocz. X	duża	średnia	śr./duża	mała	mała/średnia
Dunaj (N)	pocz. X	średnia	śr./duża	średnia	mała	średnia
Kerner (B)	pocz. X	śr./duża	duża	duża	średnia	średnia
Kernling (R)	pocz. X	średnia	duża	duża	mała/śr.	średnia
Merlot (N)	pocz. X	średnia	śr./duża	mała	duża	mała/średnia
Milia (R)	pocz. X	średnia	średnia	średnia	mała	średnia
Müller-Thurgau (B)	II poł. IX	śr./duża	duża	średnia	duża	mała
Nektar (B)	pocz. IX	mała/śr.	duża	śr./duża	mała/śr.	średnia
Ortega (B)	poł. IX	mała/śr.	śr./duża	mała/śr.	średnia	średnia
Pálava (R)	pocz. X	średnia	średnia	śr./duża	średnia	mała/średnia
Pinot Blanc (B)	pocz. X	średnia	średnia	duża	śr./duża	mała/średnia
Pinot Gris (R)	pocz. X	średnia	średnia	średnia	mała/śr.	średnia
Pinot Meunier (N)	pocz. X	mała/śr.	średnia	mała/śr.	średnia	średnia
Pinot Noir (N)	pocz. X	średnia	śr./duża	średnia	duża	średnia
Pinot Noir Precoce (N)	poł. IX	mała	średnia	mała/śr.	średnia	średnia
Portugalskie Niebieskie (N)	II poł. IX	śr./duża	duża	śr./duża	duża	mała
Riesling (B)	poł. X	mała/śr.	średnia	średnia	średnia	średnia/duża
Sauvignon Blanc (B)	poł. X	średnia	śr./duża	duża	średnia	mała
Siegerrebe (R)	poł. IX	średnia	średnia	średnia	śr./duża	mała/średnia
Silvaner (B)	pocz. X	średnia	średnia	śr./duża	śr./duża	mała
Turan (N)	k. IX	średnia	śr./duża	średnia	średnia	średnia
Traminer Rot (R)	pocz. X	mała	śr./duża	śr./duża	mała	średnia
Veltliner Frührot (R)	II poł. IX	średnia	średnia	mała/śr.	mała	średnia
Zweigeltrebe (N)	pocz. X	średnia	śr./duża	średnia	mała/śr.	średnia

Objaśnia do tabeli: Kolor skórki jagód: B (blanc) – zielonożółta, R (rose) – różowa lub czerwona, N (noir) – granatowoczarna. Plenność: mała – plon poniżej 6 t/ha; średnia – 6–8 t/ha, duża – powyżej 8 t/ha. Mrozoodporność: mała – do –20°C; średnia – od –20°C do –25°C; duża – poniżej –25°C.

Praca została wykonana w ramach programu wieloletniego I HAR-IO (2015-2020), zadanie 1.3 „Gromadzenie, zachowanie w kolekcjach ex situ, kriokonserwacja oraz charakterystyka, ocena, dokumentacja i udostępnianie zasobów genowych i informacji w zakresie roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych oraz spokrewnionych dzikich gatunków”, finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.